Lynghedeskolens Sorgpolitik

Indholdsfortegnelse

1. Formål
2. Pressekontakt og informationsarbejde
3. Elevs dødsfald
4. Dødsfald i elevs nære familie
5. Dødsfald blandt medarbejdere
6. Alvorlige ulykker i skoletiden
7. Alvorlig sygdom
8. Andre traumatiske hændelser
9. Godkendelse
10. Øvrig info og værktøjer

---

1. Formål

Formålet med politikken er at sikre, at vi er forberedte på at håndtere sorgfulde situationer på en omsorgsfuld og hensigtsmæssig måde.

Det kan være vanskeligt at bevare overblikket i en pludseligt opstået situation der indbefatter død, tilskadekomst eller ulykke. Derfor er rollefordeling og konkrete handlinger med fordel klarlagt på forhånd.

Det er alles ansvar at sikre, at ingen efterlades alene med deres sorg.

Krisepsykolog rekvireres hos Falck Healthcare på 70 10 20 12.

---

2. Pressekontakt og informationsarbejde

- **Kontakt til pressen**: Al henvendelse fra pressen håndteres af skolens ledelse.
- **Information til omgivelser**: Varetages af ledelsen, medmindre andet aftales konkret.

  Skolechef informeres, og der kan evt. aftales samarbejde med kommunes informationsmedarbejdere ift. til at håndtere pressen, så fokus kan holdes på de berørte.

3. Elevs dødsfald

Dødsfald sker

- Den person, der først hører om dødsfaldet, underretter straks skolens ledelse.
- Skolelederen eller klasselærer kontakter personligt forældrene* til den afdøde.
- Skolelederen informerer personalet og aftaler det videre forløb med klasselærer eller anden primærperson.
- Ledelsen rekvireres krisepsykolog, afhængig af de konkrete omstændigheder.
- Klassen/gruppen underrettes af klasselærer, som bliver hos dem resten af dagen. Samtalen skal være åben og konkret, hvor eleverne kan udtrykke deres følelser og tanker.
- Øvrige klasser underrettes af deres klasselærere eller anden primær voksen, og der flages på halv.
- Ingen elever i klassen skal gå hjem til et tomt hus, derfor sikres det at alle forældre i klassen er informeret.
- Øvrige forældre underrettes via Aula, inden elever tager hjem fra skole.
- Der afholdes en mindestund dagen efter.
- Skolen sender en buket til forældrene, - til begge forældre ved delte hjem.

*OBS på at tildelt forældremyndighed ophører ved et barns død.

*OBS tag evt. tidlig kontakt til Falcks krisekorps 70 10 20 12 for at sikre adgang til hurtig bistand.

Begravelse efter elevs dødsfald

- Skolelederen eller klasselæreren spørger forældrene, om de ønsker, at børn og medarbejdere deltager i begravelsen/bisættelsen.
- Klassen og forældre informeres om beslutningen.
- Klasselæreren taler med klassen om, hvad der vil ske ved begravelsen/bisættelsen.
- Der flages på halv på begravelsesdagen.

Opfølgning efter en elevs dødsfald

- Klassens primære voksne støttes af ledelsen og kolleger. Der tilbydes krisepsykolog.
- Klassens primære voksne er opmærksomme på at børns sorgreaktioner kan være forskellige og variere i intensitet over tid.
- Ressourcepersoner som sundhedsplejerske, psykolog og præst kan inddrages.

4. Dødsfald i elevs nære familie

Lige efter dødsfaldet

- Skolen informeres, og klassens forældre orienteres efter aftale med familien.
- Klasselærer tager hånd om barnet, indtil familien kan overtage.
- Skolelederen kontakter familien for at afklare skolens deltagelse i begravelsen.
- Tal åbent med klassen om, hvad der er sket, og forbered kammeraterne på at være særligt omsorgsfulde.
- Skolen sender en buket til familien, - til begge forældre ved delt hjem.

Opfølgning og støtte

- Klassens primære voksne skal være opmærksomme på elevens sorgreaktioner og behov.
- Ressourcepersoner kan inddrages ved behov.

---

5. Dødsfald blandt medarbejdere

Lige efter medarbejders dødsfald

- Skolelederen informerer først teamet og derefter hele personalet. Der aftales en plan for de kommende timer / næste morgen / dage.
- Forældrene orienteres. Det aftales hvordan det gøres bedst.
- Klassens primære voksne informerer berørte klasser, - efter de aftaler der er lavet mellem leder og medarbejdere.
- Ingen elever i relevante klasser skal gå hjem til et tomt hus, derfor sikres det at alle forældre i klassen er informeret. Det kan f.eks. være telefonisk.
- En mindesamling afholdes. Overvej hvor og hvornår det er mest hensigtsmæssigt ift. der er plads til følelser der måtte opstå.
- Øvrige relevante forældre underrettes via Aula, inden elever tager hjem fra skole.

Begravelse/bisættelse ved medarbejders død

- Skolelederen spørger de pårørende, om medarbejdere og elever kan deltage.
- Forældre til berørte elever får information om begravelsen/bisættelsen.
- Der sendes en bårebuket fra skolen.
- Der flages på halv.

Opfølgning efter medarbejders dødsfald

- Der skal tages hånd om både medarbejderes og elevers behov for støtte.
- Medarbejdere i afdelingen mødes på initiativ fra leder.

6. Alvorlige ulykker i skoletiden

- Den implicerede medarbejder sørger for at der straks ringes efter nødvendig hjælp på 112.
- Ledelsen og forældrene til den implicerede, kontaktes straks herefter.
- Støttepersoner sendes hurtigt til ulykkesstedet.
- Den bedst egnede / mest fattede tager sig tilskadekomne og tager med på skadestuen.
- De involverede børn samles med klasselærer, eller anden primær voksen, for at bearbejde hændelsen. Tal med børnene om hvad der er sket og undgå drama. Svar på spørgsmål og undgå spekulationer.
- Der tages konkret stilling til relevant information til klassens forældrekreds og andre klasser mv.
- Der tilbydes krisehjælp.
- Medarbejdere mødes når der er ro på situationen for at bearbejde den, og planlægge morgendagen.

---

7. Alvorlig sygdom

Hvis en elev får konstateret alvorlig sygdom

Der udpeges en kontaktperson i teamet, og kontakt til familien etableres. Følgende skal afklares:

- Hvem skal vide hvad og hvornår, hvordan skal informationen og mængden af denne være?
- Hvordan kan skolen bedst støtte op omkring familien og barnet?
- Hvis barnet er fraværende fra skolen i en længere periode, hvordan holdes den løbende kontakt så?
- Er det muligt for barnet at komme i skolen i perioder, og hvilke hensyn kan der i den forbindelse tages?
- Hvad ved barnet om sygdommen eller hændelsen? Og hvilke svar giver familien barnet, når det spørger?

Det er vigtigt for barnet, at der holdes en løbende kontakt, det være sig ved besøg, gaver, tegninger og hilsener fra andre børn/venner. Når barnet er frisk nok til at komme tilbage til skole, planlægges hvordan - er der særlige hensyn, der skal tages?

Hvis forældre eller søskende får konstateret alvorlig sygdom

Der udpeges en kontaktperson i teamet og kontakt til familien etableres. Følgende skal afklares:

- Hvem skal vide hvad hvornår?
- Hvor meget ved barnet?
- Hvad ved barnet om sygdommen eller hændelsen?
- Hvilke svar giver familien barnet, når det spørger?

De voksne i teamet er til rådighed i, hvis barnet har brug for det, ligeledes skal de voksne have en opmærksomhed på, hvad barnet fortæller sine venner, og eventuelt deltage i snakken.

---

8. Andre traumatiske hændelser

- Ved traumatiske hændelser som f.eks. skilsmisser, anfald, overgreb mv. drøftes en handleplan af barnets primære voksne/teamet og ledelsen.
- Der kan tages udgangspunkt i elementer fra sorgpolitikken for at støtte eleverne bedst muligt.

---

9. Sorgreaktioner

Børns umiddelbare reaktioner på krise

- Fornægtelse (Det er naturligt og normalt for børn at benytte sig af fornægtelse som forsvar mod ubehagelige følelser)
- Græder ofte ikke eller voldsom gråd
- Reagerer tilsyneladende slet ikke, opfører sig som om intet var hændt
- Voldsom vrede mod den døde
- Upassende latter
- Stiller barske realistiske spørgsmål. (”Hvad skal jeg have på til begravelsen?”, ”Så får jeg mors smykker?”)
- Sørgmodighed – bedrøvelse
- Vredesudbrud
- Regressive træk: Tommelfingersutning, angst for separation, sengevædning, tvangsmæssig spisning, grisen sig til, søvnbesvær og mareridt.
- Opsplitning i psyken: På samme tid være bevidst om det skete og fornægte det og følelserne, som er forbundet dermed.

Børns og voksnes reaktionsmønstre i forbindelse med en sorg/ krise

Chokfasen: Uvirkelighedsfølelse (kortvarig. Fra et par timer til nogle dage)

- Handler ikke rationelt
- Voldsomme følelsesudladninger
- Forstyrret virkelighedsopfattelse

Reaktionsfasen: (varighed fra uger til flere måneder)

- Forsøg på at genetablere en mening eller forståelse
- Smerte og sorg

- Søvnforstyrrelse, manglende appetit
- Psykologiske forsvarsmekanismer

Bearbejdningsfasen: (Kan vare i over et år)

- Accept af at det skete ikke kan ændres
- Færre psykiske forsvarsmekanismer
- Mere almindelige og forståelige løsningsmetoder

Nyorienteringsfasen: (Vil bestå hele tiden)

- Normal psykisk balance
- Orientering imod fremtiden
- Hændelsen er blevet en integreret del i livserfaringen. Personen vil leve med et ar i sjælen, som aldrig forsvinder.

Det er væsentligt for børn hvordan de voksne omkring barnet er i stand til at være til stede for barnet uden at benægte eller overtage barnets problematik. At føre barnet gennem krisen. Barnets alder og forståelse af tabet Børns forståelse af døden udvikler sig under indflydelse af den psykologiske modning, der finder sted på forskellige alderstrin. Barnets alderstrin giver forskellige forudsætninger for at forstå tabet. Men det er vigtigt at se børns forståelse af tabet som noget meget individuelt, der godt kan være uafhængigt af alder. Det enkelte barns tankeverden og behov afhænger af andre faktorer. Kvaliteten af barnets netværk, barnets køn og andet kan have en betydning. Et støttende netværk kan betyde meget for barnets forståelse af tabet. Det er vigtigt at give plads til både bearbejdning af tabet samt støtte barnet i at holde fri fra sorgen, hygge sig og have det rart. Følgende aldersinddeling er meget generel og skal betragtes som vejledende.

0-4 år: Mindre børn kan have svært ved at forstå tabet som endeligt. De kan mærke og give udtryk for, at far eller mor er væk. Barnets sprog er begrænset, og det kan have svært ved at stille konkrete spørgsmål og sætte ord på. Kommer far/mor igen? Hvor er lillesøster/lillebror henne? Og kan hun høre mig gennem al den jord? Små børn husker ofte gennem deres sanser. Kropsfornemmelser, føle- og lugtesans har indflydelse på, hvordan og om barnet husker den afdøde. Voksne kan støtte barnet ved at sætte konkrete ord på det, der er sket. Barnet har brug for korte, konkrete forklaringer. Man kan støtte barnet ved at svare på helt enkle spørgsmål og undgå abstrakte historier og omskrivninger.

4-9 år: Barnets sprog- og tankeverden udvikles på dette alderstrin, og det kan begynde at sætte ord på døden. Det betyder ikke, at barnet helt forstår, hvad døden er, eller hvad tabet betyder. Barnet begynder at forstå døden som noget uigenkaldeligt og endegyldigt. Barnet kan have brug for en voksen til at skelne mellem virkelighed og fantasi, ligesom det kan have brug for konkrete forklaringer på årsagen til dødsfaldet. Hvad det vil sige at være død, og hvor kommer man hen, når man er død?

Større børn og teenagere: Barnets evne til abstrakt og hypotetisk tænkning udvikles gradvist. Forståelsen af døden begynder at ligne de voksnes. Barnet forstår, at døden er uigenkaldelig, og det kan gøre sig tanker om den langsigtede betydning heraf. Barnet kan

beherske eller fortrænge følelser, især hvis det fornemmer, at det er tabu at tale om tabet. Det er ikke ualmindeligt, at større børn og teenagere udvikler skyldfølelse og dårlig samvittighed i forhold til, om de kunne have gjort noget for at forhindre dødsfaldet - kan de tillade sig at have det sjovt og more sig, når de lige har mistet? Omsorg er ikke at sige:

- Det går over
- Sådan skal du ikke tænke
- Det kunne have været endnu værre
- Nu skal vi bare se at komme videre
- Nu synes vi skal prøve at tale om noget andet
- Græd ikke. Det skal nok gå alt sammen.

Vedtaget af skolebestyrelsen december 2024.

Genbesøges december 2025.

---

10. Øvrig info og værktøjer

Relevante telefonnumre
Kræftens Bekæmpelse 35 25 75 00
Kræftlinjen 80 30 10 30
Børnetelefonen, Børns Vilkår 35 55 55 55

Eksempel på brev til forældre på skolen, hvor der er sket et dødsfald
Kære forældre.

I går ramte en frygtelig tragedie en af vores familier i X-klasse. XX fra klassen mistede sin mor. Hun døde pludseligt (beskriv hvor) XY Havde været syg i et stykke tid. (Skriv evt. hvad hun fejlede). - *Det kan i nogle tilfælde være nødvendigt at beskrive omstændighederne ved dødsfaldet mere udførligt, så undgår man "historier"*

XX's far har bedt os om, at informere jer, fordi det er vigtigt for ham, at I kender til deres sorg og kan tale med ham og XX om det, når de igen kommer i skole.

Skolen sender en bårebuket med en hilsen fra skolen. Personale fra skolen vil deltage i begravelsen.

Vi vil naturligvis først og fremmest tage os af XX og hans sorg. Men vi vil også tale om det, der er sket med de andre børn.

Hvor ked af det XX er – hvordan vi kan hjælpe ham, om de har oplevet, at nogen de kendte er døde – og hvad vi ellers mærker optager deres tanker.

Vi vil også på et tidspunkt tage op kirkegården med blomster, så XX kan vise sine kammerater, hvor hans mor er begravet.

I skal tale om det hjemme og også forberede jer på svære spørgsmål. I skal også være opmærksom på, hvordan jeres barn reagerer.

I kan naturligvis tale med os i teamet, hvis der er noget I er usikre op

Vi har også forslag til bøger, man kan låne på biblioteket.

Vi er naturligvis alle sammen påvirket af det der er sket, og tænker på XX og hans familie. Vores flag, er i dag på halv stang for at vise, at vi sørger.

Med venlig hilsen

Samtaler i klassen mv.

<u>Den første samtale i klassen/gruppen:</u>
Dagen gøres til kontaktlærerdag/tolærerdag.
Kan kontaktlæreren ikke være til stede, skal det være en anden person, der er nært tilknyttet klassen.
Klasselæreren er i lokalet når den første elev ankommer.
Sorgkassen er hentet på PLC og der f.eks. tændt lys.

Man taler meget grundigt om hvad der er sket. Rygter manes i jorden!
Man taler med eleverne om den berørte elev.
Eleverne skal have lov til at fortælle alt, både negative og positive oplevelser i relation til berørte.
Det er vigtigt at være opmærksom på klassens reaktion.

Klassen kan f.eks. lave tegninger/breve, som sendes eller overbringes til eleven/forældrenen.
Der skal også være mulighed for aktiviteter, der ikke har med den døde at gøre.

Der tales med klassekammeraterne om, hvordan de kan forholde sig overfor de berørte og om betydningen af åbenhed omkring tab - også fremover. Der kan tales om hvordan man vil forholde sig til begravelsen.

Det er godt at huske
- Vær aktivt lyttende og nærværende
- Lad være med at bagatellisere
- Alle følelser er i orden i forbindelse med sorg

- At være ked af det, er mange ting

Skolens voksne sørger for, at der ikke er elever, som skal hjem til et tomt hus. De store elever kan f.eks. få mulighed for at sidde samlet et sted på skolen sammen med en voksen de kender godt, indtil de kan tage hjem til forældrene.

Det er vigtigt efterfølgende at være opmærksom på elevernes sorgreaktioner og almene trivsel.
Den lokale præst kan evt. kontaktes og komme i klassen for at fortælle om begravelse mv.
Mindestund arrangeres den første dag efter ferien.
Det er vigtigt efterfølgende at være opmærksom på elevernes sorgreaktioner og almene trivsel.

Efterfølgende samtaler, - eller samtaler hvis dødsfald er sket i ferie e.lign.:
Materiale til klasseundervisning – incl. video'er:
https://livogdoed.dk/temaer/bag-skyerne-en-film-om-boern-i-sorg/

Forløb i klassen om sorg
Kræftens bekæmpelse m.fl. har lavet en portal med værktøjer ift. hvordan man konkret arbejder med børns sorg på forskellige klassetrin.
Det har fokus på børns handlekompetence ift. kammeraters sorg mv.
Lær om sorg https://www.laeromsorg.dk/

Når en tosproget elev oplever sorg.
I dagligdagen, i institutioner og skoler mødes danske og tosprogede børn i naturligt samvær. De kommer med forskellige kulturbaggrunde, og her sker et møde mellem traditioner og vaner, der er anderledes end de kendte.
At tosprogede børn kan rammes af sorg, kan ingen umiddelbart forhindre. Men vi voksne har alle et ansvar for, at barnet ikke føler sig isoleret i en uoverskuelig situation.
Skolen fylder en stor del af et barns hverdag og må derfor medvirke til at støtte børn gennem kriser. Det skal være naturligt at tale om død og begravelse i skole, for det optager børnene, og de fleste oplever bedsteforældre og måske andre vigtige mennesker i deres liv, der dør.
Uanset hvilken religion man tilhører, er de grundlæggende følelser, som f.eks. sorgen over at have mistet en forælder eller søskende ens for alle. Det er en god ting at huske på, når vi møder et barn i sorg, som har en anden kulturel baggrund end vores egen.
Traditioner og religion kan være forskellige for børn med anden etnisk baggrund. Selv inden for den samme sprogstamme eller den samme religion er der meget store forskelle.
Når mennesker forlader deres hjemland og dermed de traditioner og ritualer, de er opvokset med, kan det ofte også betyde en opløsning af det naturlige netværk.
Som lærer/pædagog skal du tilbyde disse familier din hjælp på samme måde, som du vil tilbyde danske familier.

Døden og ritualer i muslimsk kultur
Muslimer begraver ikke deres døde i en kiste.
De dækker dem med et hvidt stykke stof, og med det bliver de anbragt i graven.
Graven skal være 1 meter dyb og 1 meter bred. De sidste 50 cm foroven skal være bredere med en kant på ca. 25 cm på hver side.
Under vandringen til begravelsespladsen gentager hele kortegen ”Allah akbar” – Gud er stor”.
Man bringer ikke blomster til begravelsespladsen, men masser af mad til de fattige, som traditionelt kommer begravelser for at få et måltid.
Når der er tale om muslimske døde, foretager familien selv ritualet omkring afvaskning af den døde mm.

- Nogle flygtninge eller indvandrere bliver fløjet til deres hjemland for at blive begravet.
- Familien går i sorg i 7 dage.
- De skal vente 33 dage, før de må deltage i festligheder.
- Der sørges i 40 dage.
- Den afdøde skal begraves indenfor de første 48 timer.
- Ligbrænding er forbudt inden for Islam.
- Knoglerne i graven må på intet tidspunkt fjernes.
- Traditionen er, at familien ikke må se fjernsyn eller høre musik i sorgperioden.
- I den afdødes hjem vendes tæpperne om, og spejle vendes mod væggen i ca. 40 dage – så blikket ikke forstyrres.

Sorg-materialer på PLC’er
Kopisæt med relevante salmer og sange
Diverse bøger

- Sorgens ansigt: den nødvendige samtale med børn i sorg, bog, Kræftens Bekæmpelse
- Sorgens ansigt: den nødvendige samtale med børn i sorg, DVD, Kræftens Bekæmpelse
- Når hjertet gør ondt: et undervisningsmateriale til børnehaveklasse, 1. klasse og 2. klasse, bog, Kræftens Bekæmpelse
- Solsort og snefnug: en novellesamling, bog, Kræftens Bekæmpelse
- Alt bliver anderledes, bog, Karenn Nielsen, Børns Vilkår - når børn mister
- Sorghandleplan 2.0: En praktisk manual
- Når mor eller far dør, faglitteratur
- Om sorg, når nogen man elsker dør, faglitteratur
- Om sorg, når bånd brister, faglitteratur
- Børn om mors og fars død, faglitteratur
- Ung og forladt, når forældre dør for tidligt, Faglitteratur
- Når dinosaurer dør, billedbog faglitteratur
- Det ser sort ud, faglitteratur

Litteratur og spil

•Engelhardt, Jonas: Mor er stadig en engel. Børnene Jonas og Sofie savner stadig deres mor et år efter hendes død, men det hjælper at tale om det hjemme, hos mormor og i skolen. Fra 5 år. Kroghs forlag 2004

• Engelhardt, Susanne: Mor er en engel. Sofie og Jonas' mor har kræft og skal dø. Efter begravelsen er de kede af det, men det hjælper, at mor nu er en engel, der våger over dem, og så er der de gode minder. Fra 4 år. Kroghs forlag, 2004

• Fleischer, Anne Vibeke og Rikke Mølbak: For altid og aldrig mere, William og Anna sørger. Sorg er at være meget ked af det i meget lang tid. Måske bliver man ved med at sørge lidt altid. I denne bog møder du William og Anna, der sørger. Du hører om, hvordan de har det. Og du kan være med til at finde ud af, hvad der kan hjælpe dem. 9-13 år. Psykologi for børn. Dansk psykologisk Forlag, 2013

• Fleischer, Anne Vibeke og Rikke Mølbak: Væk og borte, Clara og Oskar sørger. I disse bøger møder du Clara og Oskar, der sørger. Du hører om, hvordan de har det. Og du kan være med til at finde ud af, hvad der kan hjælpe dem. Næsten alle børn oplever sorg på et tidspunkt i deres liv. Sorg er den følelse, der kommer efter et tab. Tabet betyder, at man har mistet noget, som man holdt meget af. Ens hund kan blive kørt over. Mormor kan dø. Eller mor og far skal skilles, så man ikke længere har dem begge to hver dag. I bogens sidste del er der et kapitel til de voksne, der gerne vil forstå og hjælpe børn, der føler stor sorg. 4-8 år. Psykologi for børn. Dansk psykologisk Forlag, 2013

• Grossmann, Kari: Lillesøster og Mimmi – Billedbog. Lillesøster og mor lægger blomster på Mimmis grav. 'Skal alle dø?' spørger lillesøster. Mor og lillesøster tager en god snak om døden. Fra 2 år. Flachs, 2008

• Hole, Stian: Annas himmel – Billedbog. Lille Anna har mistet sin mor, og livet gør ondt, så Anna vender sin verden på hovedet og tager far med ud på en fantasifuld og eventyrlig rejse, helt ud til bunden af himlen. 4 – 7 år. Høst 2013

- Alvins farvel, billedbog Manu Sareen
- Benjamin, billedbog Elfi Nijssen
- Birk og mormor, letlæsningsbog
- Oldemor, Frida og døden, billedbog
- På gensyn farmor, billedbog
- Du og jeg, billedbog
- Farvel farfar, billedbog
- Det er slut mellem gud og mig, skønlitterær ungdomsbog
- Comedy queen, skønlitterær bog
- En dødssyg ven, skønlitteratur

Hjemmesider
Kræftens Bekæmpelse www.cancer.dk
Børns Vilkår www.bornsvilkar.dk
Lær om sorg https://www.laeromsorg.dk/